

## Nr 388.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till ny- och ombyggnad vid akademiska sjukhuset i Uppsala; given Stockholms slott den 19 mars 1920.*

Under återopande av bifogade utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härigenom föreslå riksdagen

att till ny- och ombyggnad vid akademiska sjukhuset i Uppsala såsom särskilda reservationsanslag anvisa

*dels på tilläggsstat för år 1920 ett belopp av 2,525,000 kronor, därav 689,666 kronor såsom återstod av de för ifrågavarande ändamål av riksdagen redan beviljade statsanslag å tillhoppa 1,764,666 kronor,*

*dels ock på extra stat för år 1921 ett belopp av 2,000,000 kronor.*

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

# GUSTAF.

*Olof Olsson.*

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t  
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 19  
mars 1920.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern BRANTING,  
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena friherre PALMSTIERNA,  
Statsråden: UNDÉN,  
THORSSON,  
OLSSON,  
SANDLER,  
NOTHIN,  
NILSSON,  
ERIKSSON,  
SVENSSON,  
HANSSON.

Departementschefen, statsrådet Olsson anförde härefter:

Ny- och om-  
byggnad vid  
akademiska  
sjukhuset i  
Uppsala.

Under punkt 65 i bilagan åttonde huvudtiteln till 1920 års statsverks-  
proposition hemställde jag, att Kungl. Maj:t täckes föreslå riksdagen att, i  
avbidan på proposition angående ytterligare anslag till ny- och ombygg-  
nad vid akademiska sjukhuset i Uppsala, för ändamålet beräkna på extra  
stat för år 1921 ett reservationsanslag av 2,615,000 kronor.

Med bifall till min hemställan har Kungl. Maj:t härom framlagt för-  
slag till riksdagen.

Likaledes har Kungl. Maj:t, i enlighet med min hemställan, i propo-  
sition om 1920 års tilläggsstat under åttonde huvudtiteln, punkt 23, före-

slagit riksdagen att, i avbidan på proposition angående ytterligare anslag till ny- och ombyggnad vid omförmälda sjukhus, för ändamålet beräkna på tilläggsstat för år 1920 ett reservationsanslag av 2,525,000 kronor.

Utredningen i fråga om ytterligare erforderliga anslag för berörda byggnadsföretag hade ej hunnit slutföras i så god tid, att rådrum gavs att till statsverkspropositionen och propositionen om 1920 års tilläggsstat låta utarbeta nödiga framställningar i ämnet. Jag får nu återupptaga dessa anslagsfrågor i syfte att få dem framlagda för 1920 års riksdag.

Våra tre medicinska fakulteter hava samtliga på senare tid haft stora bekymmer i fråga om möjligheten att erhålla tillgång till sjukvårdsanstalter, nödiga för den medicinska undervisningens bedrivande.

Bäst hava förhållandena gestaltat sig för medicinska fakulteten i Lund. Med bistånd av staten har landstinget i Malmöhus län, som är ägare till de sjukvårdsinrättningar, där den medicinska undervisningen i Lund bedrivs, under åren 1915—1918 låtit verkställa omfattande ny- och ombyggnader vid dessa sjukvårdsinrättningar. Därvid hava de trängande behoven av tillräckliga och väl utrustade moderna lokaler vid ovannämnda sjukvårdsanstalter, framför allt för de medicinska, obstetrisk-gynekologiska och röntgenavdelningarna samt poliklinikerna, blivit avhjälpda. Bland övriga betydande poster i kostnadsförslaget för byggnadsföretaget märktes nybyggnad för maskin- och pannhus samt ändringar m. m. i fråga om köks- och tvättbyggnaden. Statens bidrag till byggnadsarbetena, anvisade av 1914 års senare riksdag samt av lagtima riksdagarna åren 1915, 1916, 1917 och 1918, hava hittills utgjort tillhoppa 1,108,000 kronor, eller hälften av hela den beräknade byggnadskostnaden, 2,216,000 kronor.

Såsom jag redan i annat sammanhang haft tillfälle att anmäla för Kungl. Maj:t, har emellertid den sålunda angivna beräknade byggnadskostnaden med hänsyn till de högt uppdrivna pris, som under byggnadstiden rått på arbetsmarknaden, visat sig vara otillräcklig för ändamålet, varför landstinget gjort framställning hos Kungl. Maj:t om beredande av erforderligt tilläggsanslag. I enlighet med min hemställan under punkten 29 i det vid propositionen nr 2 till innevarande riksdag fogade utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 7 januari 1920 har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på proposition i ämnet, beräkna för ändamålet erforderligt ytterligare anslag å tilläggsstat för år 1920. Genom landstingets offervillighet och av universitetet biträdda raska ingripande har den medicinska undervisningen i Lund ernått den förmånliga ställning i fråga om lokaler, som den för närvarande intager.

Sämre hava, såsom antytts, förhållandena gestaltat sig för de båda

andra medicinska läroverken, karolinska mediko-kirurgiska institutet och universitetets i Uppsala medicinska fakultet. Vad nyssnämnda institut beträffar är dess undervisning väsentligen förlagd till serafimerlasarettet, vilket som bekant numer är i hög grad otidsenligt och ej har tillräckligt utrymme ens för de delar av den medicinska undervisningen, som behållits därstädes. En vittomfattande fråga om ändrad förläggning av såväl karolinska institutet som serafimerlasarettet är under utredning.

Såsom framgår av vad jag redan anfört, är en byggnadsfråga för medicinska fakulteten i Uppsala å banc. Även i detta byggnadsärende är vederbörande landsting intresserat, men det kan knappast sägas, att detta förhållande varit lika gynnsamt för Uppsala-fakulteten, som motsvarande förhållande i Lund varit för därvarande medicinska fakultet.

Det byggnadsföretag, varom i Uppsala är fråga, gäller förnämligast uppförande vid det universitetet tillhöriga akademiska sjukhuset av nya paviljonger för kirurgiska och pediatrika avdelningarna samt för poliklinikerna, förändring av gamla sjukhusbyggnaden ävensom till- och ombyggnad av gamla ekonomibyggnaden. Det kostnadsförslag, som, då byggnadsfrågan framfördes till riksdagen, år 1914 förelades densamma, slutade på 1,868,000 kronor, därav 100,000 kronor för inredning, en post vartill motsvarighet ej fanns i de riksdagen förelagda beräkningarna för Lunda-bygget.

Denna byggnadsfråga har emellertid haft ett ogynnsamt förlopp. Först under senare delen av år 1919 har byggnadsföretaget kunnat sättas i gång, och kostnadsberäkningarna hava gång efter annan stigit i höjden. I det vid propositionen nr 188 till 1919 års lagtima riksdag fogade utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 11 mars 1919 finnes en utförlig redogörelse för anslagsfrågans olika skeden. Under hänvisning i övrigt till denna redogörelse torde jag emellertid i nu förevarande ärende böra lämna en kortfattad framställning i ämnet.

Jag ber först att få meddela några upplysningar rörande den gemenskap mellan universitetet i Uppsala och landstirget i Uppsala län, som äger rum i fråga om akademiska sjukhuset i Uppsala. Mellan universitetet och landstinget gäller ett år 1900 upprättat kontrakt, enligt vilket universitetet skall mot avgift för var sjukdag tillhandahålla landstinget minst 170 sjuksängar å sjukhuset. För vissa av landstinget till universitetet lämnade lån å tillhoppa 242,646 kronor 36 öre har landstinget jämlikt § 7 i kontraktet medgivits rätt till in-teckning i sjukhustomten jämte därå uppförda byggader. Å lånebeloppet beräknas icke ränta, och det får ej, vare sig av universitetet eller landstinget, uppsägas till återbetalning, såvida ej

vid kontraktets upphävande antingen sjukhuset skulle av universitetet avyttras, därvid länet äger optionsrätt till dess inlösande, eller ny överenskommelse mellan universitetet och länet om sjukvårdens besörjande av universitetet icke skulle kunna träffas. — Kontraktet gäller i 40 år från och med år 1904.

Det var som nämnt år 1914 som denna byggnadsfråga först förelades riksdagen. Den beräknade kostnadssumman, 1,868,000 kronor, därav 100,000 kronor för lös inredning och inventarieutrustning, skulle fyllas genom ett av Uppsala läns landsting under vissa betingelser beviljat räntefritt lån å 775,000 kronor — därav 25,000 kronor till utrustning av sjukhuslokaler — genom ett av Regnellska donationsnämnden beviljat bidrag av 100,000 kronor, avsett till uppförande av en pediatrik klinik vid sjukhuset och utgående i vissa terminer, samt genom ett statsanslag å 993,000 kronor. 1914 års senare riksdag beviljade sistnämnda belopp och anvisade på extra stat för år 1915 ett anslag av 150,000 kronor.

Av det beviljade anslaget anvisades vidare av riksdagen år 1915 på extra stat för år 1916 125,000 kronor och år 1916 på extra stat för år 1917 200,000 kronor.

Till följd av inträffade stegringar i materialpriser och arbetslöner befunnos emellertid de för byggnadsföretagets utförande tillgängliga medlen otillräckliga, och sommaren 1916 läto vederbörande byggnadskommitterade uppgöra nya kostnadsberäkningar, slutande å sammanlagt 2,972,670 kronor.

En brist av 1,104,670 kronor skulle således komma att uppstå.

Såsom bidrag till täckande av denna brist beviljade 1916 års landsting under vissa villkor såsom räntefritt lån utöver förut anslagna medel, 472,626 kronor 94 öre; återstående belopp 632,043 kronor 6 öre begärde universitetet i statsanslag.

Sedan dåvarande överintendentensämbetet yttrat sig och därvid uttalat, att den beräknade merkostnaden — 1,104,670 kronor — borde förhöjas med 292,000 kronor eller till 1,396,670 kronor, gjorde Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1917 års riksdag framställning om beviljande av ytterligare 771,666 kronor. Återstående 625,004 kronor skulle, på sätt närmare inhämtas av vederbörande departementschefs yttrande under punkt 54 i bilagan åttonde huvudtiteln till statsverkspropositionen, tillskjutas av landstinget och universitetet.

Riksdagens beslut i ämnet innehöll, enligt vad riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anmälde, att riksdagen

dels till ny- och ombyggnad vid akademiska sjukhuset i Uppsala, utöver för ändamålet av riksdagen tidigare beviljat anslag å 993,000 kronor ytterligare beviljat ett

belopp av 771,646 kronor under vilkor, att Uppsala läns landsting, utöver av landstinget redan beviljat anslag å 775,000 kronor, bidroge med ytterligare 625,004 kronor, att, därest behållning uppkomme å det sammanlagda belopp, som beräknats för arbetets utförande, denna behållning skulle anses hava uppstått å de nu ifrågasatta tillskotten från å ena sidan staten, å andra sidan landstinget i förhållande till tillskottens storlek, samt att landstinget utfäste sig att, därest brist i ifrågavarande anslag skulle uppstå, bidra till täckande av denna brist efter samma grunder, som gällde för det nu beviljade bidragets utgående till omförmälda byggnadsföretag;

dels ock av de sammanlagda statsanslagen för ifrågavarande ändamål, 1,764.666 kronor, såsom reservationsanslag anvisat på extra stat för år 1918 ett belopp av 250,000 kronor.

I följd av riksdagens sålunda fattade beslut blev det nödigt att ånyo hänskjuta ärendet till landstinget.

Landstinget, som vid lagtima möte år 1917 förehade ärendet, tillmötesgick, med vidhållande av vissa förut av detsamma uppställda villkor, de av riksdagen för beviljande av ytterligare statsanslag uppställda kraven, och Kungl. Maj:t fann, enligt beslut den 14 december 1917, landstinget genom åren 1916 och 1917 fattade beslut hava vederbörligen iklätt sig fullgörandet av de av riksdagen år 1917 uppställda villkoren för utgående av då beviljat tilläggsanslag å 771,666 kronor och att förty hinder ej mötte för ifrågavarande byggnadsföretags igångsättande.

Därav blev emellertid tills vidare ingenting. Byggnadskommitterade infordrade visserligen entreprenadanbud — på grundval av dessa beräknade byggnadskommitterade kostnaderna för byggnadsföretaget i dess helhet dåmera komma att upå till 7,315,000 kronor. Men när fråga blev om antagande av ett av entreprenadanbudena, gällande grundläggningsarbetena, vägrade 1918 års lagtima landsting att lämna sitt medgivande till byggnadsarbetets igångsättande. Landstinget kunde därvid stödja sig på ett av detsamma vid dess anslags beviljande uppställt villkor, som innebar, att för entreprenadanbudens antagande fordrades medgivande av landstinget eller dess förvaltningsnämnd.

Sedan anmälan om frågans sålunda iråkade läge ingått till Kungl. Maj:t, därvid samtidigt framkommit spörsmål om ändring i vissa delar av de uppställda villkoren för de beviljade anslagen till ny- och ombyggnad vid akademiska sjukhuset, förordnade Kungl. Maj:t den 8 november 1918, att landstinget skulle sammankallas till urtima möte för handläggning av de sålunda väckta frågorna.

Det i följd härav sammankallade urtima landstinget beslöt den 28 januari 1919 att — därest det av 1917 års riksdag för statsanslags beviljande till ny- och ombyggnad vid akademiska sjukhuset fastställda villkoret, att landstinget, för den händelse brist i anslaget uppstode, skulle bidra till täckande av denna brist efter samma grunder, som gällde det till byggnadsföretaget då beviljade bidragets utgående, ändra-

des därhän, att landstingets andel i eventuell brist i byggnadsanslaget skulle begränsas till ett belopp, som tillhoppa med av landstinget förut beviljade anslag ej skulle överskrida 3,000,000 kronor — frånträda sin såsom villkor för de åren 1916 och 1917 till samma byggnadsföretag beviljade anslags utgående förbehållna rätt att slutligt besluta om antagande av entreprenadanbud å byggnadsarbetenas utförande samt angående tiden för desammas igångsättande; och hade landstinget på följande sätt sammanfattat sina åren 1912, 1916, 1917 och 1918 i ärendet fattade beslut.

Landstinget hade beslutit:

*att*, med godkännande av den framlagda planen för det akademiska sjukhusets utvidgning, för sålunda blivande nybyggnader och ändringsarbeten bevilja ett sammanlagt elopp av 1,400,004 kronor, att såsom räntefritt lån utbetalas i mån av behov med <sup>bn</sup> tredjedel under första byggnadsåret, en tredjedel under andra året och återstodene sedan byggnaderna fullbordats, samt å i övrigt de villkor, som i § 7 av det mellan, universitetet och landstinget gällande kontrakt av den 14 juli och den 19 september 1900 för däri omhandlade lån närmare stadgades; skolande kostnaden för landstinget bestriidas genom upptagande å lämplig tid, senast under år 1922, av lån att genom årliga avbetalningar gäldas under loppet av högst 40 år; allt under villkor *dels* att bestämmelserna i nyssnämnda kontrakt mellan universitetet och landstinget skulle även med avseende å sjukvården i nu blivande byggnader i alla delar tillämpas utom beträffande antalet av landstinget förbehållna sjukplatser, vilket antal borde ökas i proportion till det genom nybyggnaden ökade totala antalet platser eller till 250 platser å sjukhuset, varav 15 platser på kurhusavdelningen, *dels ock* att ifrågavarande kontrakts giltighetstid förlängdes till och med utgången av fjortonde året efter det de nya byggnaderna blivit färdiga och tagna i bruk;

*att* utfästa sig att, därest brist uti ifrågavarande anslag skulle uppstå, bidra till täckande av denna brist efter samma grunder, som gällde för det beviljade bidragets utgående till omförmälda byggnadsföretag, dock att landstingets andel i eventuell brist i byggnadsanslaget begränsades till ett belopp, som tillhoppa med av landstinget beviljat anslag ej överskrede 3,000,000 kronor; och skulle landstinget tillförsäkras rätt att med två av tinget utsedda ledamöter deltaga i den av universitetet utsedda byggnadskommitténs förhandlingar och beslut;

*att* landstingets sålunda fattade beslut om upptagande av lån och iklädande sig av förpliktelse i fråga om gäldande av eventuell brist i byggnadsanslaget skulle, jämlikt § 58 i gällande landstingsförordning, underställas Kungl. Maj:ts prövning och stadsfästelse; samt

*att* uppdraga åt sin förvaltningsnämnd, förstärkt av samma nämnds suppleanter, att vidtaga alla för det beslutade lånets, delvis eller i dess helhet, upptagande mot billigaste ränta och på jämväl i övrigt mest förmånliga villkor erforderliga åtgärder.

I sitt sålunda förändrade skick förelades byggnadsfrågan genom omförmälda proposition nr 188 1919 års lagtima riksdag. I anförande till ovannämnda statsrådsprotokoll över ecklesiastikärenden den 11 mars 1919 har dåvarande departementschefen skärskådat nämnda fråga från de olika synpunkter, vartill utvecklingen av densamma gav anledning. Han yttrade därvid bland annat:

Då de av landstinget redan beviljade anslagen, på sätt i det föregående omför-  
mälts, uppgå till sammanlagt 1,400,004 kronor, skulle det högsta belopp, som nu kunde

från landstinget ytterligare påräknas, utgöra 1,599,996 kronor. Detta belopp understiger med 272,904 kronor 18 öre landstingets andel enligt nu gällande grunder i den brist å anslagen för själva byggnadsarbetena, som skulle uppkomma, därest kostnaderna för dessa arbeten uppginge till det senast beräknade totalbeloppet, 7,315,000 kronor. Under sistnämnda förutsättning innebär således förevarande förslag, att statens andel i bristen skulle ökas med dels ett belopp av 272,904 kronor 18 öre, dels ock, eventuellt, den summa, som kunde komma att erfordras för lös inredning och inventarietrustning utöver det för sådant ändamål redan beviljade beloppet av 115,000 kronor. Emellertid är det blott ett antagande, att byggnadskostnaderna, om arbetet igångsättes under år 1919, komma att bli alldes desamma som de, vilka beräknades på grund av förenämnda år 1918 avgivna entreprenadanbud. Skulle kostnaderna undergå någon minskning, kommer denna i första rummet, intill en viss gräns, ensamt staten till godo; skulle däremot bristen bli större än nyss förutsatts, lär det överskjutande beloppet i sin helhet drabba statsverket.

Svaret på frågan, huruvida det föreliggande förslaget får anses godtagbart eller ej, kan hämtas ur vad jag nu andragit. Ett bifall till förslaget skulle visserligen medföra en proportionellt större ekonomisk risk för staten än som beräknades enligt riksdagens beslut år 1917, men risken synes dock icke vara så stor, att staten genom att undandraga sig densamma bör medverka till att den viktiga sjukhusbyggnadsfrågans lösning ytterligare förhalas; ett sådant förhållande skulle, som förut angivits, ur många synpunkter vara ytterst beklagligt. I själva verket torde skäl finnas för den förmodan, att de merkostnader, som av förevarande anledning kunde komma att åsamkas staten, skulle inskränka sig till jämförelsevis mindre betydande belopp. Jag grundar denna min förmodan på att lättnader i prisförhållandena redan kunna skönjas. Sjukhusbyggnadsföretaget i fråga är ju icke avsett att fullbordas på ett år. Även om detsamma påbörjas i år och arbets- och materialpriser då ännu hålla sig på en hög nivå, torde man med ganska stor säkerhet beträffande vissa arbeten kunna räkna på avsevärda prissänkningar, innan byggnadsföretaget hunnit avslutas. Förhållandena äro således nu helt andra än under de senast förflutna åren, då man i stället alltid måst vara beredd på nya och oberäknliga kostnadsökningar.

På nu angivna grunder tillstyrker jag den gjorda framställningen om utverkande av riksdagens medgivande därtill, att landstingets andel i eventuell brist i nu ifrågasvarande byggnadsanslag begränsas till ett belopp, som jämte av landstinget redan beviljade anslag ej överstiger 3,000 000 kronor. Landstinget har redan, under förutsättning att berörda framställning vinner bifall, beslutit frånträda sin tidigare förbehållna rätt att definitivt besluta om antagande av entreprenadanbud å byggnadsarbetenas utförande samt angående tiden för desammas igångsättande. Vid detta beslut lär landstinget få anses bundet, vadan något särskilt villkor icke behöver knytas vid det medgivande från riksdagens sida, som nu ifrågasatts.

I enlighet med departementschefens hemställan föreslog Kungl. Maj:t genom meranämnda proposition nr 188 1919 års lagtima riksdag att

*dels* medgiva, att det av riksdagen år 1917 för beviljande av ytterligare anslag å 771,666 kronor till ny- och ombyggnad vid akademiska sjukhuset i Uppsala uppställda villkoret, att landstinget skulle utfästa sig att, därest brist skulle uppstå i de för arbetets utförande beviljade anslagen, bidra till täckande av denna brist efter samma grunder, som gällde



för det då beviljade bidragets utgående till omförmälda byggnadsföretag, må ändras därhän, att landstingets andel i eventuell brist i byggnadsanslaget begränsas till ett belopp, som tillhoppa med av landstinget förut beviljade anslag ej överskrider 3,000,000 kronor;

*dels ock* av de tidigare beviljade statsanslagen för ifrågavarande ändamål, sammanlagt 1,764,666 kronor, anvisa på extra stat för år 1920 såsom reservationsanslag ett belopp av 350,000 kronor.

Vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit blev av riksdagen bifallet.

Sedan riksdagen i skrivelse den 30 april 1919 anmält sitt beslut här- om, förklarade Sig Kungl. Maj:t enligt skrivelse den 9 maj 1919, däri redogjordes för vad i ärendet förekommit, finna hinder icke möta för igångsättande av ifrågavarande byggnadsföretag, med iakttagande av de åligganden för vederbörande samt under de villkor och betingelser i övrigt, som framginge av vad i skrivelsen omförmälts, i följd varav vederbörande ägde att ofördröjligen vidtaga därav påkallade åtgärder. Kungl. Maj:t tillkännagav Sig tillika vilja framdeles besluta i avseende å utanordnande av ovannämnda för år 1920 anvisade reservationsanslag å 350,000 kronor.

Ifrågavarande byggnadsarbete är såsom nämnt numera under år 1919 igångsatt. Vad angår de behöfliga medlen till detsamma fullbordande hade de enligt riksdagen år 1917 förelagda handlingar beräknats uppgå till ett belopp av 3,264,670 kronor — således 1,396,670 kronor mer än då byggnadsfrågan år 1914 framlades för riksdagen.

Genom proposition till 1919 års lagtima riksdag blev riksdagen underkunnig om en ny år 1918 utförd kostnadsberäkning, slutande å 7,315,000 kronor, alltså med 4,050,330 kronor överstigande den för 1917 års riksdag framlagda.

Enligt de handlingar, som lågo till grund för de hemställanden, jag gjorde under förutnämnda punkter, 65 i bilagan åttonde huvudtiteln till 1920 års statsverksproposition samt 23 i bilagan åttonde huvudtiteln till propositionen om 1920 års tilläggsstat, hade sjukhusbyggets arkitekt, E. Stenhammar, dåmera beräknat byggnadsföretaget komma att draga en kostnad av 8,754,349 kronor, vartill för lös inredning och inventarieutrustning beräknades ett belopp av 300,000 kronor, inalles alltså en summa ar 9,054,349 kronor — dessa beräkningar förklarades emellertid vara nog så osäkra och endast hava rent preliminär betydelse. Summan, sådan den i allt fall framlagts, översteg 1918 års ovannämnda beräkning med ett belopp av 1,739,349 kronor.

Men ej ens härvid skulle man med den dåvarande byggnadsplanen

kunnat stanna; genom en nödig befunnen ökning med 945,651 kronor skulle man bragts upp till den jämna summan av 10,000,000 kronor.

Huruledes någon minskning i denna slutsumma skulle kunna förväntas kommer att framgå av det följande.

Jag skall nu redogöra för innehållet i nyss omförmälda handlingar.

I en till det större akademiska konsistoriet i Uppsala den 10 oktober 1919 avlåten, av en av arkitekten Stenhammar upprättad tablå åtföljd skrivelse yttra byggnadskommittéerade — efter att hava omförmäلت Stenhammars nyss nämnda beräkning, det antagliga tillskottet för lös inredning m. m. samt beräkningarnas osäkerhet och blott preliminära betydelse — följande:

Till byggnadsföretaget vore att påräkna från Uppsala läns landsting 3,000,000 kronor och från Regnelliska fonden 100,000 kronor, summa 3,100,000 kronor. Av statsmedel skulle alltså erfordras 5,954,349 kronor, av vilket belopp emellertid redan anvisats tillhopa 1,075,000 kronor. Ytterligare skulle alltså erfordras ett belopp av 4,879,349 kronor av statsmedel.

Såsom framginge av Stenhammars tablå erfordrades för år 1920 till här ifrågavarande byggnadsföretag — utöver för samma år disponibla medel — 2,112,036 kronor och för år 1921 3,089,328 kronor.

I anledning av vad sålunda utretts ville kommittéerade föreslå konsistoriet att hemställa om proposition till 1920 års riksdag om anvisande för det akademiska sjukhusets om- och tillbyggnad dels på tilläggsstat för år 1920 av 2,110,000 kronor, utöver för sagda år redan förut anvisat belopp av 350,000 kronor, och dels på extra stat för år 1921 av 2,769,349 kronor.

Stenhammars tablå är av följande innehåll:

Kostnadsberäkning för erhållande av statsanslag under åren 1920 och 1921 för »om- och tillbyggnad av Uppsala akademiska sjukhus».

*Byggnadskostnad kronor 5,932,900: —.*

*Kostnader för år 1920:*

Stommen 58,6 % av 5,932,900 kronor .....	kronor 3,476,679: —
Ritningar m. m. ....	» 100,000: —
Kontrollant 1 $\frac{1}{8}$ år .....	» 12,000: —
Förskotter å värme- och sanitära anordningar samt elektriska ledningar och hissar m. m. ....	» 157,100: —
Oförutsedda utgifter 10 % .....	» 374,577: —
	kronor 4,120,356: —
Avgär för disponibla medel .....	» 2,008,320: —
Erforderliga medel utöver beviljade .....	Summa kronor 2,112,036: —

*»Återstående kostnader:»*

Byggnadskostnad .....	kronor 2,456,221: —
Målning .....	» 270,000: —

Värme- och sanitära anordningar med 10 % förhöjning men med 10 % avdrag för förskott .....	kronor 1,214,000:—
Elektriska ledningar och hissar m. m. 20 % lägre samt 10 % avdrag för förskott .....	» 206,500:—
Ritningar m. m.....	» 56,000:—
Kontrollant .....	» 10,000:—
Oförutsedda utgifter 10 %.....	» 421,272:—
	<hr/>
Summa kronor	4,633,993:—

*Kostnader för år 1921:*

Cirka  $\frac{2}{8}$  av återstående kostnader eller  $\frac{2}{8}$  av kronor 4,633,993:—  
Summa kronor 3,089,328:—

Stockholm den 3 oktober 1919.

*Ernst Stenhammar.*

Det större konsistoriet beslöt att hos kanslern för rikets universitet göra hemställan jämlikt kommitterades förslag.

Konsistoriets i enlighet härmed till universitetskanslern avlätna skrivelse har av denne med utlåtande den 28 oktober 1919 överlämnats till Kungl. Maj:t, under anhållan om avlåtande av proposition till 1920 års riksdag i överensstämmelse med konsistoriets begäran.

Efter erhållen remiss har byggnadsstyrelsen den 11 december 1919 avgivit utlåtande i ärendet och därvid anfört bland annat:

Av riksdagen har sammanlagt beviljats 1,764,666 kronor, varav hittills av riksdagen anvisats 1,075,000 kronor, inbegripet ett å extra stat för år 1920 anvisat belopp av 350,000 kronor. Av landstinget har hittills sammanlagt beviljats 1,400,004 kronor under det att, såsom av det större akademiska konsistoriet i ärendet uppgives, från landstinget är att påräkna bidrag intill 3,000,000 kronor.

Universitetskanslerns förevarande framställning skulle således innebära, att år 1920 erfordras, förutom återstoden 689,666 kronor av redan beviljade statsmedel, ytterligare 1,420,334 kronor och år 1921 2,769,349 kronor. Vid bestämmandet av dessa belopp hava vederbörande utgått från en total byggnadskostnad av 9,054,349 kronor samt att kostnaderna under åren 1920 och 1921 skulle uppgå till 2,112,036 kronor respektive 3,089,328 kronor.

På grund av den skyndsamhet, som anbefallts vid behandlingen av remissen, har byggnadsstyrelsen sett sig nödsakad inskränka sig till att utföra endast en approximativ kostnadsberäkning. Nämnade beräkning utvisar, med inräknande av en av de kommitterade för ifrågavarande byggnadsföretag beräknad kostnad för lös inredning och inventarietrustning å 300,000 kronor, en total byggnadskostnad å 10,000,000 kronor, i vilken rustning för värme-, vatten-, avlopps- och elektriska ledningar ingår ett belopp av 1,700,000 kronor. Dragas från denna totalkostnad de bidrag, som äro att påräkna från landstinget och Regnelliska fonden, eller sammanlagt 3,100,000 kronor, skulle alltså av statsmedel erfordras ett belopp av tillhopa 6,900,000 kronor, varför, då 1,075,000

kronor redan äro anvisade av riksdagen, ytterligare ett belopp av tillhoppa 5,825,000 kronor behöves för ändamålet från statsverket anvisas.

Om arbetet med grunden, som nu pågår, fortsättes i samma tempo som hittills, vilket är ytterst sannolikt, bör detta vara avslutat under våren 1920. Det är då för ett rationellt bedrivande av byggnadsarbetet nödvändigt att omedelbart kunna avsluta kontrakt om uppförande av återstoden av byggnaderna. För detta ändamål erfordras, att nödiga medel finnas disponibla.

För beräkning av de kostnader, som byggnadsarbetet kommer att draga under åren 1919—1921 under förutsättning, att det kan bedrivas normalt, har byggnadsstyrelsen upprättat följande tablå:

*Kostnader åren 1919—1920.*

Grunden .....	kronor	900,000: —
Byggnadsstommen .....	»	3,500 000: —
Rörledningar.....	»	300 000: —
Ritningar, arvoden.....	»	101,668: —
	Summa kronor	4,801,668: —

*Kostnader år 1921.*

Byggnadsstommen och byggnadsarbetet, ledningar undantagna ...	kronor	1,566 668: —
Ledningar, hissar .....	»	1,400 000: —
Ritningar, kontroll .....	»	50.000: —
	Summo kronor	3,016,668: —

Enligt upplysningar, som byggnadsstyrelsen inhämtat från räntmästaren vid Uppsala universitet, bliva år 1920 disponibla *dels* en tredjedel av de av Uppsala läns lands-ting beviljade anslagen å sammanlagt 1,400 004 kronor eller 466,668 kronor, dels hälften av Regnelliska fondens bidrag eller 50,000 kronor. Härtill komma av riksdagen hittills anvisade 1,075,000 kronor, och är således ett sammanlagt belopp av 1,591,668 kronor redan disponibelt. Det erfordras alltså för år 1920 ett ytterligare bidrag av 3,210,000 kronor för byggnadsarbetenas fortsättande. Efter år 1920 bliva av den Regnelliska fonden 7,500 kronor disponibla årligen, tills sammanlagda bidraget från denna fond uppgår till 100,000 kronor.

Av skäl, som äro byggnadsstyrelsen obekanta, har det större akademiska konsistoriet i sina beräkningar utgått från att även andra tredjedelen av landstingets bidrag, 466,688 kronor, skulle utbetalas under år 1920. Efter upplysningar, som byggnadsstyrelsen erhållit från akademiräntmästaren, anser styrelsen sig dock icke kunna räkna därmed förr än år 1921.

På grund av vad sålunda i ärendet anförts får byggnadsstyrelsen hemställa om avlåtande av proposition till 1920 års riksdag om anvisande för ifrågavarande ändamål dels för år 1920 av 3,210,000 kronor, dels för år 1921 av återstoden av det bidrag, som, enligt vad ovan framhållits, erfordras från statsverkets sida, eller 2,615,000 kronor.

Jag antyde nyss, att någon minskning i den av byggnadsstyrelsen i dess skrivelse beräknade slutsumman av 10,000,000 kronor för hela byggnadsföretaget, med inventarieutrustning och ledningar av olika slag, kunde förväntas. Härmed förhåller sig på följande sätt:

Den 19 november 1914 fastställde Kungl. Maj:t av arkitekten Stenhammar år 1913 uppgjorda ritningar för nu omförmälda ny- och ombyggnad vid akademiska sjukhuset, att vid arbetets utförande lända till efterrättelse, med rätt för det större akademiska konsistoriet i Uppsala att därvid vidtaga de smärre förändringar, som befunnes vara av nöden och icke ökade den beräknade kostnaden. Tillika stadgades att någon förändring i den avsedda förläggningen av sjukhusbyggnaderna å tomtområdet icke finge äga rum; och skulle för framtiden iakttagas, att visst med sjukhusomtens införlivade område ej i vidare mån än då vore avsett bebyggdes.

Efter hand uppkomna frågor om vissa förändringar i den fastställda byggnadsplanen trädde i förgrunden i sammanhang med att på grund av förordningen den 6 juni 1919 om ändring av lasaretsstadgan antalet sjuksköterskor å akademiska sjukhuset måste icke oväsentligt ökas. Detta medförde nämligen stegrat behov av bostadsrum för sköterskor. Byggnadsföretagets arkitekt, ovanbemälda Stenhammar, utarbetade och framlade därför förslag dels till vissa förändringar i de fastställda ritningarna med anledning av nyssnämnda förordnings bestämmelser, dels ock till vissa andra ändringar i ritningarna.

De sålunda utarbetade ritningsförslagen hava de av det större konsistoriet tillsatta sjukhusbyggnadskommitterade genom universitetskanslerns förmedling underställt Kungl. Maj:ts prövning, varvid i avskrift bifogats dels en av Stenhammar uppgjord promemoria över förslagets fördelar i förhållande till det av Kungl. Maj:t år 1914 fastställda förslaget, dels ett av sjukhusets verkställande direktör, professorn C. D. Josephson, samt föreståndarna för sjukhusets medicinska och kirurgiska kliniker, professorerna G. Bergmark och G. Petré, avgivet utlåtande i ämnet, dels ock en den 8 januari 1920 till byggnadskommitterade avlåten skrivelse från byggnadsstyrelsen, som i skrivelsen meddelat, att enligt en inom styrelsen verkställd kostnadsberäkning det ifrågavarande ändrade förslaget torde kunna genomföras för en kostnad, som med omkring 450,000 kronor understeg de av byggnadsstyrelsen senast beräknade kostnadsbeloppen för hela byggnadsarbetet.

Nyssnämnda belopp av 450,000 kronor, varmed byggnadskostnaderna beräknats komma att minskas, har av byggnadsstyrelsen i dess den 4 mars 1920 till Kungl. Maj:t avgivna utlåtande i ärendet av angivet skäl nedsatts till omkring 395,000 kronor.

Kungl. Maj:t har förut denna dag på min hemställan gillat det framlagda ändringsförslaget till om- och nybyggnad av akademiska sjukhuset i Uppsala. Jag anser emellertid anledning föreligga att vid förevarande ärendes framförande till riksdagen giva en inblick i fråga om det nya försla-

gets förhållande till de år 1914 för riksdagen framlagda och sedermera av Kungl. Maj:t fastställda ritningarna.

En av Stenhammar upprättad, i handlingarna befintlig promemoria anger det nya förslaget fördelar vara att:

- större koncentring av byggnaderna åstadkommits;
- poliklinik- och pediatrika byggnaderna flyttas längre från tomtgränsen och från slottets närhet, varigenom den mellan slottet och sjukhuset belägna parken kan bibehållas och bättre plats för körväg till kirurgiska paviljongen erhållits;
- de långa korridorerna förkortats och döda utrymmen bortfallit, varigenom volymen minskats;
- genom koncentringen och lokalernas omplacering kommunikationen mellan de olika avdelningarna väsentligen förbättrats;
- entré och kapprum för kandidaterna blivit bättre förlagda i förhållande till poliklinikerna och auditoriet;
- polikliniklokalerna och det för dem gemensamma väntrummet äro förlagda i bottenvåningen, varigenom hiss och trappa blivit obehövliga och sjukhusdriften väsentligt lättats;
- bekvämare tillträde till auditoriet beretts och detta erhållit den för sådana lokaler lämpligaste belysningen, takljus, varigenom ett jämnt fördelat diffust ljus erhålles;
- poliklinikerna med gemensamt väntrum och auditorium blivit inrymda inom en särskild terrassbyggnad, varigenom varje utrymme erhåller direkt belysning och operationsrummen såväl sido- som takbelysning;
- kirurgiska polikliniken anordnats så, att övriga polikliniker och väntrummet ej beröras av ankommande olycksfall;
- intagningsbadet blivit förlagt invid poliklinikerna;
- röntgenavdelningen blivit en inom sig sluten avdelning och ej en genomgångs-avdelning som förut, erhållit rymligare och högre lokaler samt blivit förlagd i samma plan som poliklinikerna och intill dessa;
- terrasserna över såväl poliklinikerna som röntgen kunna tjänstgöra som liggvrandor för patienterna;
- pediatrika avdelningen blivit utvidgad och erhållit egen trappa och hiss och ej som i förra förslaget gemensamt med medicinska enskilda avdelningen;
- utvidgningsmöjligheter för samtliga avdelningar utan svårighet i stor utsträckning förefinnas, under det utvecklingsmöjligheterna i förra förslaget på grund av byggnadernas nära läge intill tomtgränsen voro mycket begränsade;
- badavdelningen blivit betydligt utökad;
- 30 st. bostadsrum för betjäning ytterligare anordnats;
- byggnadskostnaden oaktat förbättringar och ökade utrymmen ställer sig billigare än i förra förslaget.

De sålunda angivna fördelarna hava av Josephson, Bergmark och Petré, trots vissa invändningar mot det nya förslaget, ansetts vara av den betydelse, att deras slutomdöme om förslaget blivit, att detta är fördelaktigare än det gamla.

Såväl universitetskanslern som byggnadsstyrelsen tillstyrkte det nya förslaget fastställande.

Vid det år 1914 fastställda förslaget skärskådande från olika håll framfördes av ståthållaren på Uppsala slott vissa estetiska synpunkter, hänförliga till risken av att de nya byggnaderna, uppförda i slottets omedelbara närhet, komme att i viss mån skymma slottet och försvaga intrycket av detsamma. Jag har genom sakkunnigt utlåtande förvissat mig om att ur dessa synpunkter det nya förslaget är avsevärt bättre än det förut fastställda, och ståthållaren är enligt vad jag inhämtat av en härmed sammanfallande mening.

Det torde tillåtas mig att till en början erinra om några siffertal i arkitekten Stenhammars tablå och i byggnadskommitterades skrivelse den 10 oktober 1919.

Departementschefen.

I tablån anges en kostnadssumma för år 1920 av 4,120,356 kronor. Därefter heter det: »avgår för disponibla medel 2,008,320 kronor.» Detta belopp motsvarar ungefär summan av de av riksdagen för byggnadsföretaget redan *anvisade* medlen tillhopa med två tredjedelar av de av landstinget *beviljade* medlen, 1,400,004 kronor. Detta i Stenhammars tablå såsom för år 1920 erforderliga medel, utöver redan beviljade, upptagna beloppet, 2,112,036 kronor, återfinnes i byggnadskommitterades skrivelse såsom erforderligt å tilläggsstat för år 1920, avrundat nedåt till 2,110,000 kronor.

Stenhammars tablå upptager vidare såsom kostnader för år 1921 ett belopp av 3,089,328 kronor. Även denna summa återfinnes i byggnadskommitterades skrivelse, men det belopp, som begäres av riksdagen anvisat för år 1921, utgör 2,769,349 kronor. Detta belopp är vad som skulle återstå för staten att betala å den av universitetsmyndigheterna då beräknade kostnadssumman, med iakttagande av bidrag från landstinget av 3,000,000 kronor och från Regnelliska fonden av 100,000 kronor.

Byggnadsstyrelsen har ansett ett belopp av 4,801,668 kronor vara behöfligt för år 1920. Efter vissa avdrag kommer byggnadsstyrelsen till att ett belopp av 3,210,000 kronor bör äskas hos riksdagen. Kungl. Maj:ts framställning om beräkning av anslag på tilläggsstat för år 1920 går emellertid, såsom jag redan nämnt, ut på ett belopp av 2,525,000 kronor.

Härmed förhåller sig sålunda. Visserligen är byggnadsstyrelsens beräkning, att landstinget under år 1920 komme att lämna ett bidrag av blott 466,668 kronor, berättigad, om hänsyn tages till föreliggande handlingars innehåll. Då det nu emellertid är uppenbart, att landstingets utfästelse av ett bidrag av upp till 3,000,000 kronor måste tagas i anspråk,

har jag trott mig kunna förutsätta, att landstinget på därom gjord vederbörlig framställning skall befinnas villigt att under år 1920 tillskjuta en tredjedel av nyssnämnda summa av 3,000,000 kronor, alltså 1,000,000 kronor, i stället för den av byggnadsstyrelsen beräknade tredjedelen av landstingets beviljade anslag å 1,400,004 kronor. Under år 1920 skulle då vara att för byggnadsföretaget tillgå:

redan anslagna statsmedel .....	kronor 1,075,000: —
landstingsmedel .....	» 1,000,000: —
av Regnelliska fonden .....	» 50,000: —
	<hr/> Summa kronor 2,125,000: —

Om denna summa drages från det belopp av 4,801,668 kronor, som av byggnadsstyrelsen ansetts böra vara att tillgå under år 1920, återstår ett behov av statsanslag, stort 2,676,668 kronor. Med hänsyn till nödvändigheten att tillgodose även andra anslagsbehov har detta belopp av mig nedsatts till förutnämnda summa av 2,525,000 kronor, som alltså nu bör begäras å tilläggsstat. Av denna summa bör ett belopp av 689,666 kronor äskas såsom ännu av riksdagen ej anvisad återstod av de redan för ändamålet beviljade anslagen, tillhopa 1,764,666 kronor.

För år 1921 skulle enligt byggnadsstyrelsens beräkning erfordras ett belopp av 3,016,668 kronor. I enlighet med byggnadsstyrelsens förslag är till täckande därav i statsverkspropositionen för år 1921 upptaget ett beräknat belopp av 2,615,000 kronor. Jag har emellertid numera trott, att landstinget kunde förväntas vara villigt att under år 1921 lämna den andra tredjedelen, 1,000,000 kronor, av det bidrag till byggnadsarbetet, som kommer att stanna på detsamma, d. v. s. 3,000,000 kronor. Under antagande härav och med hänsyn till Regnelliska fondens bidrag under år 1921, 7,500 kronor, bör å extra stat för år 1921 äskas ett statsanslag av i jämnat tal 2,000,000 kronor.

Om man utgår från den summa, som enligt byggnadsstyrelsens beräkningar för närvarande skulle anses erforderlig för byggnadsföretagets utförande, d. v. s. omkring 9,600,000 kronor (omkring 10,000,000 kronor — omkring 395,000 kronor), samt därifrån avdrager landstingets och Regnelliska fondens bidrag, tillhopa 3,100,000 kronor, skulle från statens sida krävas anslag å tillhopa 6,500,000 kronor. Då nu

riksdagen redan anvisat .....	kronor 1,075,000: —
å 1920 års tilläggsstat skulle äskas .....	» 2,525,000: —
» 1921 » extra stat .....	» 2,000,000: —
	<hr/> Summa kronor 5,600,000: —



kommer, under förutsättning att riksdagen beviljar nyssberörda åskade anslag, att ytterligare krävas ett statsanslag å 900,000 kronor. Framställning härom får göras till en kommande riksdag. Jag vill redan nu fästa uppmärksamheten å att en blivande proposition i ämnet ej torde kunna inskränkas härtill. Därest landstinget under åren 1920 och 1921 lämnar av mig förutsatta belopp av tillhoppa 2,000,000 kronor, skulle en tredjedel av dess utfästa bidrag — alltså 1,000,000 kronor — återstå. Denna tredjedel lärer landstinget ej kunna antagas betala tidigare än dess utfästelse innebär, d. v. s. sedan byggnadsarbetet fullbordats. Vid sådant förhållande torde det bliva nödigt, att staten för detta fullbordande träder emellan med förskjutande av erforderliga medel.

Åberopande vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att till ny- och ombyggnad vid akademiska sjukhuset i Uppsala såsom särskilda reservationsanslag anvisa  
*dels på tilläggsstat* för år 1920 ett belopp av 2,525,000 kronor, därav 689,666 kronor såsom återstod av de för ifrågarande ändamål av riksdagen redan beviljade statsanslag å tillhoppa 1,764,666 kronor,  
*dels ock på extra stat* för år 1921 ett belopp av 2,000,000 kronor.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan blev av Hans Maj:t Konungen bifallen; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

*Harald Frisk.*